

250/04.01.00/2024

Canelia Wessman

7.10.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunnan kokoukseen tiistaina 15.10.2024 / HE 105/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen muutosehdotus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuuslakia varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden edistämisen osalta. Yhdenvertaisuuslaista ehdotetaan kumottavaksi säännökset toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista, sekä kunnan velvoitteista laatia sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat.

Kyseinen velvoite on astunut voimaan vuonna 1.6.2023, jolloin yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014) lisättiin uusi 6 a §, jossa säädettiin velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa. Säännöksen mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan on arvioitava toimintansa vaikutuksia eri väestöryhmiin ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatuksen toimipaikassa on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelma on säännöksen mukaan laadittava yhteistyössä henkilöstön kanssa ja lapsille ja heidän huoltajilleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä. Poikkeuksen muodostavat perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijat, joille kunnan tulee laatia yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat.

Yhdenvertaisuuslain 6 a §:n suunnittelovelvollisuutta koskee siirtymäsäännös, jonka mukaan suunnitelmien tulee olla laadittuina kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta, eli viimeistään 1.6.2025.

Muutoksen myötä yhdenvertaisuuslaki ei enää velvoittaisi varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia laatimaan toimipaikkakohtaisia varhaiskasvatuksen toiminnallisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palvelun tuottajilla olisi kuitenkin edelleen yleinen velvollisuus arvioida toimintansa vaikutuksia eri väestöryhmiin ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palvelun tuottajien olisi myös laadittava suunnitelma tarvittavien toimenpiteiden edistämiseksi. Kyseinen suunnitelma voisi koskea yhteisesti kaikkia varhaiskasvatuksen tuottajan ja palvelun järjestäjien toimipaikkoja. Kunta vastaisi yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisesta myös sen alueella toimivien perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoiden osalta.

Lakimuutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

250/04.01.00/2024

Canelia Wessman

7.10.2024

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n näkemykset yhdenvertaisuuslain muuttamisesta

KT pitää muutosta kannatettavana.

KT katsoo, että yhdenvertaisuuden edistämismääräys varhaiskasvatuksessa toteutuu jo ilman erillistä velvoitetta laatia toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Varhaiskasvatustavan mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolen tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yhteistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katso-muksellista taustaa (13.7.2018/540, 3§).

Opetushallitus määrää varhaiskasvatustavan perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa, toteuttaa varhaiskasvatustavan säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Opetushallitus valmistelee perusteet yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa (13.7.2018/540, 21§). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on siis valtakunnallinen määräys, jonka mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan. Varhaiskasvatuksen perusteissa on huomioitu osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu varhaiskasvatuksessa osaksi varhaiskasvatussuunnitelmia, joka on varhaiskasvatuksessa pääasiallinen toimintaa ohjaava ja varhaiskasvatuksessa jo omaksuttu työkalu.

Lisäksi toimipaikkakohtaisen suunnitteluvälittömyyden kumoamisesta huolimatta hallituksen esityksessä esitetään ensisijaisesti, että varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palvelun tuottajilla olisi edelleen yleinen velvollisuus arvioida toimintansa vaikutuksia eri väestöryhmiin ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palvelun tuottajien olisi myös laadittava suunnitelma tarvittavien toimenpiteiden edistämiseksi.

Kunnissa järjestettävän varhaiskasvatuksen osalta sovellettavaksi tulee myös yhdenvertaisuuslain 2 luvun 5 §:n mukainen viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Kyseisen pykälän mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia, ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Kuntien osalta varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palvelun tuottajien yleinen yhdenvertaisuuden edistämismääräys aiheuttaisi päällekkäisyyden.

KT arvioi, että yhdenvertaisuussuunnitelman vaikuttavuudesta varhaiskasvatuksessa erillisenä toimipaikkakohtaisena suunnitelmana ei ole takeita. Yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen vaatii myös toivottujen tavoitteiden saavuttamiseksi erityisosaamista, jonka takia erillisen suunnitelman laatimisella yksikkökohtaisesti ei välttämättä

250/04.01.00/2024

Canelia Wessman

7.10.2024

onnistuta muuttamaan mahdollisia yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallisia käyttäytymismalleja. Syrjiviä käytänteitä voi ilman henkilökunnan erityisosaamista olla vaikea tunnistaa omassa lähiympäristössään, jolloin suunnitelman tavoitteet jäänevät toteutumatta.

KT:n näkemyksen mukaan yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen toimipaikkakohtaisesti lisää pelkästään hallinnollista taakkaa, tuomatta käytännössä suunnitteluvaiheen tavoitteen mukaista hyötyä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Näin ollen yksikökohtaisten toiminnallisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Varhaiskasvatukseen kohdistuu tällä hetkellä paljon kirjallisia suunnitteluvaiheita, jotka kuormittavat varhaiskasvatuksen mitoituskuuluvaan henkilöstöä. Kyseiset vaiheet vievät kaikki resurssia lapsiryhmytyöskentelyltä. Siltä osin kuin suunnitteluvaiheet eivät ole tarkoituksenmukaisia, KT kannattaa hallinnollisen työn keventämistä. Näin päiväkodeissa työntekijöiden työaika siirtyy enemmän lasten parissa tehtävään työhön.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUEYÖNANTAJAT KT